

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

**ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΞΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ**

**ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ**

**ΕΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ
1930**

ΤΕΥΧΟΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΤΑ ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΟΥΛΙΑΡΟΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
ΤΩΝ ΚΤΙΣΤΩΝ ΤΩΝ ΧΟΥΛΙΑΡΟΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΥΠΟ

ΧΡΙΣΤΟΥ Ι. ΣΟΥΛΗ

Καθηγητοῦ ἐν τῷ Διδασκαλεῖῳ Ἰωαννίνων.

Ἀφιερώνονται σὺν κ. Δ. Σάρρον, πρῶτος ἐμελέτησε τὰ συνθηματικὰ γλῶσσας τῆς Ἠπείρου.

Μετὰ τὰ Μπουκουραΐκα, ἦτοι τὴν συνθηματικὴν γλῶσσαν τῶν ῥαφτάδων τῶν Τζουμέρκων, καὶ τὰ Ῥόμκα, τὴν συνθηματικὴν τοιαύτην τῶν Γύφτων τῆς Ἠπείρου, τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσεν εἰς τοὺς δύο προηγουμένους τόμους τῶν Ἠπειρωτικῶν Χρονικῶν ¹ δημοσιεύω κατωτέρω τὰ Κουδαρίτικα, ἦτοι τὴν συνθηματικὴν γλῶσσαν τῶν «κουδαραίων» δηλαδὴ τῶν κτιστῶν τῶν Χουλιαροχωρίων τῆς Ἠπείρου. Κουδαρίτικα πολὺ διάφορα ὅμως τῶν κατωτέρω δημοσιευομένων ἀπαντῶμεν ἐν Ἠπείρῳ καὶ εἰς τὰ Μαστοροχώρια τῆς Κονίτισης ². Ἐκεῖ μάλιστα εἶναι εἰς μεγαλυτέραν χρῆσιν καὶ ἔκτασιν, διότι χρησιμοποιοῦνται καὶ ἀπὸ τοὺς μαραγγούς Ἐπίσης ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τοὺς κτίστας τῶν χωρίων τῶν Τζουμέρκων ἦτοι τὰ Πράμαντα, Ἄγναντα, Σκλοῦπον, Κουτσοβίτσαν, Ῥαφταναίους, Κουκουλίταν, Γρετσίτσαν καὶ τινὰ ἄλλα. Ταῦτα ὅμως ἐκτὸς ἐλαχίστων διαφορῶν εἶναι ὅμοια μὲ τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα. Πλὴν τῆς Ἠπείρου τὰ Κουδαρίτικα ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ Θράκην ³. Τὸ ἀνωτέρω γλωσσάριον ἀπαντᾷ εἰς τὰ χωρία Χουλιαραῖδες, Βεσταβέτσι καὶ Μιχαλίτσι, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ κεντρικωτέρου καὶ πολυπληθεστέρου καὶ Χου-

¹) *Χρ. Ι. Σούλη*. Τὰ Μπουκουραΐκα τῶν Τζουμέρκων (Ἠπειρ. Χρονικά τ. Γ', 1926 σελ. 318—320). Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ Ῥόμκα τῆς Ἠπείρου, (αὐτόθι τ. Δ'. 1929 σελ. 146—156).

²) Τὰ Κουδαρίτικα τῆς Κονίτισης ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Δ. Σάρρος (Ἰασογραφία τ. Ζ' 1923—534).

³) Τὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ἐδημοσίευσεν ἐπίσης ὁ κ. Δ. Σάρρος. (Ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 535—542).

λιαροχώρια ἀποκαλοῦνται. Τὰ Χουλιαροχώρια κεῖνται ἀνατολικῶς τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου μετὰ τοῦ παραποτάμου του Καλαρρυτινοῦ (κ. Ντουβιάκα). Τὰ Κουδαρίτικα τῶν Τζουμέρκων λαβόντα καί τινες λέξεις ἀπὸ τὰ Μπουκουραῖκα ἐλάχιστα διαφέρουν τῶν κατωτέρω ἀναγραφομένων ὡς ἐκ παραβολῆς ἐπέισθην. Τὰ Κουδαρίτικα καλοῦνται καὶ «Μαστόρκα» ἢ «Μαστορκά». Ταῦτα χρησιμοποιοῦν οἱ κτίσται μόνον, ἵνα μὴ γίνωνται ἀντιληπτοὶ ὑπὸ οἰκοδεσποτῶν εἰς τοὺς ὁποίους ἐργάζονται. Πατρίδα τῆς συνθηματικῆς ταύτης γλώσσης θεωροῦν ἐν Ἡλείῳ ὅλοι οἱ κτίσται τὰ Μαστοροχώρια τῆς Κονίτσης καὶ ἰδίως τὰ κυριώτερα τούτων : τὴν Βούρμπιαννην καὶ τὴν Πυρσόγιαννην, ἐκ τῶν ὁποίων προῆλθον οἱ καλύτεροι μαστόροι. Οἱ Πυρσογιαννῖτες μάλιστα ἐπιδεικτικῶς ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἐν Ἡλείῳ ἀπαντῶσαν λόγῳ τῆς καταγωγῆς πολλῶν μαστόρων ἐκ Πυρσόγιαννης φράσιν καθ' ἣν «οἱ Πυρσογιαννῖτες ἔχ'σαν τὸν κόσμου». Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Μαστοροχώρια περιλαμβάνονται τὰ χωρία Πυρσόγιαννη, Βούρμπιαννη, Στράτσανη, Καστάνιανη, Κεράσοβο, Κάντσικο, Ζέρμα, Λεσκάτσι, Χιονιάδες καὶ Τούρνοβο, εἰς τὸ ὁποῖον κατ' οἰκογενειακὴν παράδοσιν καλλιεργεῖται ἡ ξυλογλυπτικὴ ἐνῶ εἰς τοὺς Χιονιάδες ἡ ζωγραφικὴ.

Οἱ Μαστόροι τῆς Ἡπείρου καὶ ἰδίως οἱ τῶν Μαστοροχωρίων τῆς Κονίτσης δὲν εἶναι ἀπλῶς μαστόροι, ἀλλὰ πρακτικοὶ μηχανικοὶ καὶ ἀρχιτέκτονες, πραγματικοὶ τοῦτέστιν δημιουργοί. Χωρὶς τὴν παραμικρὰν μηχανικὴν γνῶσιν οἱ ἀγράμματοι μαστόροι τῆς Κονίτσης, τῶν Χουλιαροχωρίων καὶ τῶν Τζουμέρκων κατεσκεύασαν ἄλλοτε ὄραίας γεφύρας μὲ παράτολμα τόξα, ἔκτισαν ἐξόχου ἀρχιτεκτονικῆς ναοὺς καὶ ὄραια κτίρια προσδῶσαντες εἰς ταῦτα τὸν χαρακτηῖρα τῆς ἰδιοφυίας των καὶ διαφυλάξαντες πολλάκις ἐν αὐτοῖς τὴν παλαιὰν βυζαντινὴν ἀρχιτεκτονικὴν παράδοσιν¹, κατὰ τινὰς δὲ καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τοιαύτην². Τὸ πρακτικὸν πνεῦμα, ὃπερ χαρακτηρίζει τούτους, ἢ παρατηρητικότης, ἢ φιλεργία καὶ ἢ ὑπομονή, τὸ ἐξαιρετικὸν αὐτὸ προτέρημα τοῦ Ἑλλήνος τεχνίτου εἰς παλαιότερας ἰδίως ἐποχάς, ἢ κατάλληλος χρησιμοποίησις καὶ ἐπεξεργασία τῶν ἐκασταχοῦ ἀπαντώντων ὑλικῶν, τὰ συμφώνως μὲ τὰς τοπικὰς συνθήκας καὶ ἀνάγκας χρησιμοποιούμενα ἐκάστοτε αὐθόρμητα ἀρχιτεκτονικὰ σχέδια, δεικνύουν, ὅτι οἱ μαστόροι τῆς Ἡπείρου ἔχουν μακρὰν καὶ ἔνδοξον παράδοσιν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἴων Δραγούμης εἰς τὸν Νεοελληνικὸν Πολιτισμὸν του (Ἀθῆναι 1927 σ. 221) συνιστᾷ καὶ λέγει, ὅτι ὁ μέλλον

¹) Πρβλ. Α. Ζάχου. Ἀρχιτεκτονικὰ σημεῖωματα τῶν Ἰωαννίνων (Ἡπειρ. Χρονικά τ. Ι'. 1928, σελ. 296 κ. ἑ.).

²) Πρβλ. Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη. Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Σκῦρος Ἀθῆναι 1925 σ. 18.

νά δημιουργήσῃ Νεοελληνικὴν Ἀρχιτεκτονικὴν «τοὺς καλφᾶδες ἄς συμβουλευθῆ ἡ πρῶτα, αὐτοὺς ποὺ στὰ χωριά καὶ τὸ σχέδιο δίνουν καὶ χτίζουν σπίτια, ἄς τοὺς ῥωτήσῃ καὶ μὲ ποιὸ τρόπο χτίζουν καὶ ἔπειτα ἄς προσπαθῆσῃ νὰ τελειοποιήσῃ τὴ τέχνη τους». Ὑπῆρξαν ὄντως οἱ μαστόροι δημιουργοὶ καὶ καλλιτέχναι ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματός των, ὅπως ὑπῆρξαν ὅλοι σχεδὸν οἱ ἡπειρωτῆται τεχνῖται εἰς παλαιότεραν κυρίως ἐποχὴν, ὅτε ἀπῆλθον ἐξαιρετικῆς φήμης καὶ ἐκτιμήσεως, τὰ δὲ προϊόντα τῆς ἡπειρωτικῆς χειροτεχνίας ἦσαν περιζήτητα. Οἱ μαστόροι τῆς Ἡπείρου πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας ἀποδημοῦν ἔξω τῆς Ἡπείρου κυρίως. Οἱ μὲν τῶν Μαστοροχωρίων τῆς Κονιτῆς εἰς Ἡπειρον, Μακεδονίαν, Στερεὰν Ἑλλάδα, καὶ Πελοπόννησον, οἱ τῶν Τζουμέρκων εἰς Ἀσπροπόταμον, Θεσσαλίαν, Αἰτωλίαν, Ἀκαρνανίαν καὶ Πελοπόννησον, οἱ δὲ τῶν Χουλιαροχωρίων ὡς ὀλιγώτεροι ἀνὰ τὰ χωριά τῆς Ἡπείρου. Μετὰ τὰς ἀποκρεως τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς οἱ μαστόροι τῆς Ἡπείρου ἀπέρχονται τῶν χωρίων των πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ «μπ(ου)-λούκια», ἢ «παρέες». Εἰς κάθε μπουλούκι προΐσταται ὁ «μάστορας» ἢ «ἀρχιμάστορας», ὅστις φροντίζει διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἐργασίας, τὴν πληρωμὴν, ἐπιστάσιαν κ.λ.π. Χαρακτηριστικὴ εἶναι τῶν μαστόρων ἡ φιλοσκωμοσύνη, τὸ φιλόπαιγμον, ἡ εὐφυολογία καὶ ἡ χονδρὴ σάτυρα, εἰς τὰ ὅποια εἶναι πολλάκις ἀμίμητοι. Ὁ λαὸς τοὺς θεωρεῖ φιλησύχους, νομοταγεῖς καὶ σκληραγωγημένους ἀνθρώπους, ἔτι δὲ καὶ πολυφάγους, διὸ λέγει παροιμιωδῶς «τρώει σὰ μάστορας». Ἡ ἀποδημία των διαρκεῖ μέχρι τῶν μέσων Νοεμβρίου, ὅποτε ἐπανέρχονται εἰς τὰς οἰκίας των καὶ ἐπιμελοῦνται τῶν κτημάτων των καὶ τῶν ἀγρῶν των ἀναμένοντες πάλιν τὴν ἀνοιξιν. Τὸ κατωτέρω γλωσσάριον κατεγράφη καθ' ὑπαγόρευσιν τῶν ἐκ Χουλιαράδων μαστόρων Βασ. Γεωργούλη, Κώστα Γεωργούλη Ἰωάννου Γεωργούλη καὶ Βασ. Μασαλᾶ. Ὅσαι λέξεις ἀπαντοῦν καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Σάρρου δημοσιευθὲν γλωσσάριον ἐσημειώθησαν διὰ τοῦ στοιχείου Σ. εἰς τὸ τέλος, διὰ δὲ τῶν γραμμάτων Τζ. ἐδημοσιεύθησαν αἱ λέξεις αἱ λεγόμεναι εἰς τὰ Τζουμέρκα.

Λ Ε Ξ Ι Λ Ο Γ Ι Ο Ν

ἀβδάλ', τὸ=τὸ τυρὶ Σ.	ἀλέθου'=ἀποπατῶ
ἀγγίδα, ἡ=ἡ κόρη Σ.	ἀλ(ει)φιᾶς, ὁ=ὁ καλαντζῆς αὐτὸς
ἀγγίδ', τὸ=τὸ κορίτσι	φουρεῖ ἀλφειᾶς δὲ φουρεῖ
ἀγανές, αἱ=αἱ τρίχες	κούδαρ'ς=αὐτὸς εἶναι καλαν-
ἀγουνιάτ'ς, ὁ=τὸ πόδι	τζῆς δὲν εἶναι μάστορας
ἀγουγάτια, τὰ=τὰ πόδια Σ. ἀγου-	ἄλεσμα, τὸ=ἡ ἀποπάτησις Τζουμ.
γιάτις	ἄλιασμα

ἀνταμήδους, ὄ=ὄ συγγενῆς
 ἀνταμήθα ἦ=ἦ συγγένισσα
 ἀνταμήθα, ἦ=ἦ συγγένεια
 ἀνταμηθάδια, τὰ=συγγενάδια
 ἀπαλούδ' τὸ=βούτυρο, τὸ λάδι Σ
 ἀπαλούδια, τὰ=τὰ μαλλιά
 ἀράζου=δίνω Σ. ῥάζου
 ἀρασμα, τῆ=τὸ δόσιμο
 ἀρίδ', τὸ=τὸ τσόκι δηλ. τὸ σφυρὶ
 τῶν μαστόρων
 ἀσπρούδ', τὸ=τὸ γάλα
 ἀσπρούδου, ἦ=ἦ ζάχαρη

βάζου=πεθαίνω Σ.

ἐβαξι=ἀπέθανε

βασμέν'ους ὄ=ὄ πεθαμένος, πτωχὸς

βαλαζόν', τὸ=τὸ πρόβατον

βαλαζουνάκ', τὸ_προβατάκι

βίτσου, ἦ=ἦ θύρα Σ.

βιτσόπ'λου, τὸ=τὸ παράθυρο

βιτσούλ' τὸ=τὸ παραθύρι

βιζιώνου=βλέπω Σ.

βλαστάρ', τὸ=ὄ ἀδελφὸς

βλασταρού, ἦ=ἦ ἀδελφή

βλασταράκι, τὸ=τὸ ἀδελφάκι

βόδα, ἦ=τὸ νερὸ

βούτ', ὄ=τὸ μουστάκι

γυαλί, τὸ=τὸ μάτι, πληθ. γυαλιά

γυαλίζου=βλέπω Σ.

γκαβιάζου ἢ καβιάζου=κτυπῶ, τσα-
 κίζω Σ.

γκάδιασμα, τὸ=τὸ κτύπημα ἢ ἀ-
 σθένεια

γκαβίζου=φκειάνω—στήθου=χιτίζω

γκέζους, ὄ=ὄ προκτὸς

γκέτζιους, ὄ=ὄ ἄνδρας Σ. γατζιὸς

γκιμεύου=κοιμῶμαι Σ. γινεύου

γκίμεμα, τὸ=ὄ ὕπνος

γκίμος, ὄ=ὄ ὕπνος

γκουλέμους, ὄ=ὄ μέγας,—τ'σέλ'

=ὄ πρόεδρος τοῦ χωριοῦ

γκουζβίτσα, τὰ=οἱ μαστοὶ τῆς γυ-
 ναικὸς

γκουλιάτ'ς, ὄ=ὄ χωροφύλαξ

δέντρος καὶ δεντρῆς, ὄ=ὄ γαμβρὸς

δέξους, ὄ=ὄ χωροφύλαξ,—γκουλέ-
 μιους=ὄ ἀστυνόμος

διαμάντια ἢ διαμαντούλια, τὰ=τὰ
 φασόλια

δρουτσίλου ἢ δρουτσλιάρα, ἦ=ἦ
 φακῆ

ζένα, ἦ=γυναῖκα Τζ. jάνα Σ.
 δέντισκα

ζίτου, τὸ=τὸ ἀλεύρι Σ. ὄ ζίτους
 ζμπάνγκα, ἦ=ἦ πίτα Τζ. jούπινα Σ.

θόδου, ἦ=ἦ ῥακῆ, τὸ οὔζο Σ. Θό-
 δουρους

κάλου, ἦ=ἦ ἀσβέστη

καλόηρους, ὄ=ἦ νύχτα

καλόγρια, ἦ=ἦ μποτίλια, ἢ φιάλη

κάντζιου, ἦ=ἦ κοιλία Σ.

καντζιένου=γκαστρώνω

κάντζιωμα, τὸ=ἦ ἐγκυμοσύνη

καντζιουμέν', ἦ=ἦ ἔγκυος

καστέλ', τὸ=τὸ βρακὶ

κατσάλ', τὸ=ὄ σκύλος Σ.

κατούρου, ἦ=ἦ βρύση

καριεύου=πέρδομαι

κάρους ὄ=ὄ πόρδος

καψαλάου καὶ καψαλίζου=φεύγω Σ.

κάψαλα, δὲ μπουρῶ νὰ σι γυαλί-

ζου=φύγε, δὲν ἤμπορῶ νὰ οὐ
 βλέπω

καψάλα, ἦ=ἦ φυγή
 καψοκάρδια, τὰ=κρεμμύδια, τὰ
 σκόρδα
 καρρόφ(υ)λλου, τὸ=τὸ τσιγάρο Τζ.
 κιούρου, ἦ=ἦ ἐκκλησία Τζ.
 κλωνάρια, τὰ=τὰ χέρια
 κουρφιάρ'ς, δ=τὸ κεφάλι Τζ.
 κοῦκκοι, οἱ=τὰ κουκκιά
 κουθίφια, τὰ=τὰ σταφύλια
 κουφιογυαννούλα, ἦ=τὸ μαχαί-
 ρι Τζ.
 κούφιου, τὸ=σπίτι
 κούδαρ'ς, δ=ὁ μάστορας πλ. κου-
 δαραῖοι
 κουδαρίτ'κα, τὰ=τὰ μαστόρικα
 κουδαρόπλου, τὸ=τὸ μαστορόπουλο
 κόθβας, δ=ὁ παππᾶς
 κουθβίνα, ἦ=ἦ παππαδιά
 κουθβόπ'λα, τὰ=τὰ παπαδόπουλα
 κουθβουπούλα, ἦ=ἦ παππαδοπούλα
 κουμπιάρρα, ἦ=ἦ πρέντζα, ἦ γκίτζα
 κουκκ'νάδια, τὰ=τὰ κεράσια
 κόζα, ἦ=ἦ ψεῖρα
 κούτσουρου, τὸ=τὸ μεσημέρι
 πραβίζου κούτσουρου := μεσημε-
 ριάζω
 κρανιάζου=πληρώνω
 κράνια, τὰ=τὰ χρήματα Σ.
 κράνιασμα, τὸ=ἡ πληρωμὴ
 κρανιάρρα, ἦ=ἦ σακκούλα Σ.
 κριμμύδ', τὸ=τὸ ὠρολόγιον
 κριμμύδου, ἦ=ἦ ὦρα
 κρούτους, δ=ὁ γέρος Σ κούρτ'ς
 κρούτου, ἦ=ἦ γριά Σ κούρτ'σσα
 κρουτεύου=γηράζω

 λαγὸς καὶ λαγούλ', τὸ=τὸ παιδί Σ.
 λαγούλιμα, τὸ=ἡ παντρεία
 λαγουλεύου=παντρεύω

λιούνκρ', τὸ=τὸ χουλιάρι
 μανγγούτ', τὸ=τὸ τουφέκι, τὸ πι-
 στόλι.
 μανεύου=τρώγω
 μάνιμα, τὸ=τὸ τρώγειν
 μάνο, τὸ=ψωμί
 —πρόβειο=ὁ σίτινος ἄρτος
 —τράγειο=ὁ ἀροβοσίτινος ἄρ-
 τος
 μαλέτσ'κους, δ=ὁ μικρὸς
 μαλέτσ'κου, τὸ=τὸ μικρό, τὸ παιδί
 μανούρου, ἦ=ἦ ἐντροπή
 δὲ φουράει μανούρου=δὲν ἐντρέ-
 πεται
 μανούρ', τὸ=τὸ λιθάρι Σ.
 μακρινίτσα, ἦ=ὁ δρόμος
 μακρουσκύφου, ἦ=ἦ τέντζερη, χύτρα
 μακροσκύφια, τὰ=τὰ χαλκώματα
 μανάφια, τὰ=τὰ σῦκα
 μαυρούδ', τὸ=τὸ χῶμα, τὸ χωράφι
 μαυρούδια, τὰ=τὰ γράμματα
 μακρουδιάρ'ς καὶ μαυρουδῆς, δ=
 ὁ δάσκαλος
 μακρουδιάρρα, ἦ=ἡ δασκάλα
 μακρουδιάρκου, τὸ=τὸ βιβλίον
 μαυρουζούμ', τὸ=ὁ καφὲς Σ.
 μάτσους, δ=ὁ γάτος
 μάτσα, ἦ=ἡ γάτα
 μέλιους, δ=ὁ τούρκος Σ.
 μέλ'σσα, ἦ=ἡ τούρκισσα
 μιλιόπλου, τὸ=τὸ τουρκόπουλο
 μιλιοπούλα, ἦ=ἡ τουρκοπούλα
 μιλόσταρου, τὸ=τὸ ῥύζι
 μίχους, δ=τὸ κρέας
 μιντζούνα, ἦ=τὸ ψέμα, ψεῦδος
 μόκου ἦ=ἡ σιωπή, σῶπα Σ. μού-
 μου
 μούκα ἦ=ἡ νύφη Σ ὁ μούκας

μοντσέβου=οὐρῶ
 μούτσ'μα, τὸ=τὸ οὐρος, ἢ οὐρησις
 μπάγγους ὁ=ὁ γύφτος
 μπάγγ'σσα, ἦ=ἡ γύφτισσα
 μπαγγκόπ'λα, τὰ=τὰ γυφτόπουλα
 μπαγγοπούλα, ἦ=ἡ γυφτοπούλα
 μπαγγαριά, ἦ=ἡ γυφτουριά
 μπαζμάδ', τὸ=τὸ γαιδούρι
 μπαζμάδου, ἦ=ἡ γαιδοῦρα
 μπαζμαδάκ', τὸ=τὸ γαιδουράκι
 μπαρός, ὁ=ὁ ἀφέντης, ὁ νοικοκύ-
 ρης, ὁ μέγας Σ.
 μπολόβ', τὸ=τὸ βόδι
 μπουλόβου, ἦ=ἡ ἀγελάδα
 μπουλουβάκ', τὸ=τὸ βοϊδάκι

νιρουπούλ' τὸ=τὸ ψάρι Σ.
 νιάρου, ἦ=ἡ μύτη
 νιάρους, ὁ=ὁ γάμος
 νιταρεύουμι=παντρεύομαι
 νιτάριμα, τὸ=ἡ παντρεία
 νιτάτ'ς, ὁ=ὁ ἄνδρας
 νιτένα, ἦ=ἡ ἡμέρα Σ.
 νιενιάτ'κου, τὸ=τὸ ἡμερομίσθιον
 Ντούκανα, τὰ=τὰ Γιάννενα Σ.
 ντούκανους=ὁ μέγας
 ντουρνιούφισ, οἱ=αἱ πατάτες
 ντριάνους, ὁ=ὁ τροβάς Σ.
 ντισέρ', τὸ=τὸ μουλάρι Σ.
 ντιδέρου, ἦ=ἡ μούλα, ἡ φοράδα
 ξέφλιασμα, τὸ=ἡ ὀμιλία
 ξέσυρμα, τὸ=ὁ ἐρχομὸς
 ξιφλιάου ἢ ξιφλιάζου=ὀμιλῶ Σ.
 μὴ ξιφλιᾶς, τσιλίζ' οὐ μπαρός=μὴ
 μιλάς ἀκούει ὁ ἀφεντικός.
 ξισέρουμι=ἐρχομαι, πηγαίνω, φεύ-
 γω Σ.
 ξούλια, τὰ=τὰ ῥοῦχα

ξπουλθές, οἱ=τὰ τσαρούχια
 ὄρματους, ὁ=ὁ ὄμορφος, ὁ καλὸς Σ.
 φουράει ὄρματ' ἢ ἀγγίδα=εἶναι
 ὄμορφη ἢ κωπέλλα.
 οὐλμάδα καὶ οὐμάδα, ἦ=ἡ πλάκα
 Σ. λουμάδα
 οὐλμαδιάζου καὶ οὐμαδιάζου=σκε-
 πάζω Σ. λουμαδιάζου
 οὐλμάδιασμα τὸ=τὸ σκέπασμα.
 παλιός, ὁ=τὸ πέος
 πατούσου, ἦ=ἡ σκάλα
 πατσάρια, τὰ=τὰ ψέματα
 πραβίζου=φκειάνω Σ.
 πραβίστι ὄρματ' ῥάπου, ξισέριτ' οὐ
 μπαρός=φκειάστε καλὴ δουλειά,
 ἐρχεται ὁ ἀφεντικός
 πρσ'νάδια, τὰ=λάχανα Σ.
 προυβειάρ'ς, ὁ=ὁ τραχανᾶς
 πρόβεια, ἦ=ἡ λειτουργιά, τὸ πρό-
 σφορον Σ.
 ῥαῖικους, ὁ=ὁ ἥλιος Σ. ῥάνους
 ῥάπου, ἦ=ἡ ἐργασία
 θαλούτου, ἦ=ἡ δραχμὴ
 σάκκους, ὁ=τὸ βρακί
 σέλου, τὸ=τὸ χωριὸ
 θὰ ξισιρθοῦμι στοὺ σέλου=θὰ
 πάμε στὸ χωριό.
 σκάπους, ὁ=ἡ συνουσία
 σκαπίζου=συνουσιάζομαι
 σκροῦμπους, ὁ=ὁ καφὲς
 σουρουκλίδ', τὸ=τὸ γίδι Σ. σουρ-
 κλίδ'
 σουρουκλίδα, ἦ=ἡ γίδα Σ. σουρ-
 κλίδα
 σουρουκλιδάκ', τὸ=τὸ γιδάκι

σταμέβου=κάθομαι, ἀργῶ Σ.
 στάμιμα, τὸ=ἡ ἀργία, τὸ καθισιῶ
 στάμον, ἡ=ἡ ἀργία Σ.
 δτάρου, ἡ=ἡ γριά, ἡ μάννα
 στηῖσους, ὁ=ὁ τοῖχος
 στουρνάρια, τὰ=τὰ ἀυγά Σ.
 στουρνάρα, ἡ=ἡ κόττα
 στουρνάρᾱς, ὁ=ὁ κόκορας
 στουρνάριζ' ἢ στουρνάρα=γεννάει
 σφέλις, ὁ=ὁ νοικοκύρης. [ἡ κόττα.
 ταμπάκου, ἡ=ἡ βροχὴ
 ταμπαρίζ'=βρέχει
 ταμπακίζου=βρέχω
 ταμπάκ'σμα τὸ=τὸ βρέξιμο
 ταμπακίζ' σήμερα δὲ φοραῖμι ῥά-
 που=βρέχει σήμερα, δὲν ἔχομε
 ἐργασίαν.
 ταμπάρου, τὸ=ἡ κάπα
 τζάμια, τὰ=τὰ ματογυάλα
 τρουγγους, ὁ καὶ τρούγγ'σμα, τὸ=
 ἡ συνουσία
 τρουγγάου καὶ τρουγγίζου=συνου-
 σιάζομαι

τσαφκί, τὸ=τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον
 τσέπους, ὁ=τὸ χρῆμα
 τραφή, ἡ=ἡ ὄκᾱ
 τράγειο, τὸ=ὁ ἀραβόσιτος
 τολίζου=ὀμιλῶ, γνωρίζω, καταλαμ-
 βάνω Σ.
 τσιρικῶνου=κλέπτω
 τσιρίκουμα, τὸ=τὸ κλέψιμο
 τσιρκουμάτης ὁ=ὁ κλέπτης
 τροχός, ὁ=τὸ κρασί
 τροχεύου=πίνω

φανού'θου, ἡ=ἡ λάμπα
 φοράδι, τὸ=τὸ ξύλο Σ.
 φουραδιάρ'ς, ὁ=ὁ μαραγγὸς
 φουράου καὶ φουρῶ=ἔχω, εἶμαι Σ.
 φουντιάρα, ἡ=τὸ τσιγάρο
 ἄραξι μιὰ φουντιάρα=δῶσε ἕνα
 τσιγάρο
 φουσκοκοίλια, τὰ=τὰ φασόλια
 χαστακίζου=τσακίζου
 ψάνα, ἡ=ἡ ῥόκα, τὸ καλαμπόκι.

Φράσεις

Τολί(ζ)εις τὰ Κουδαρίτ'κα;
 Τὰ τολίζου.
 Ἄπ' ποῦ φορᾶς;
 Φουράου κούδαρ'ς ἀπ' τὰ Χ(ου)λα-
 ρουχώρια.
 Φουρᾶν ῥάπου οἱ κουδαραῖοι στοῦ
 σέλου σ';
 Φουρᾶν λίγ' στ' μακρινίτσα, οἱ
 ἄλλ' σταμεύ'ν.
 Ἰγὼ πραβίζου ἕνα κούφιο στὰ
 Ντούκανα.
 Τὸ πραβίζιτι πολλοὶ κουδαραῖοι;
 Τρεῖς ἔτασ'δεις καὶ δυὸ λαγούλια.

Ξέρεις τὰ μαστορικά;
 Τὰ ξέρω.
 Ἄπὸ ποῦ εἶσαι;
 Εἶμαι μαστορας ἀπὸ τὰ Χουλιανο-
 χώρια.
 Ἐχουν ἐργασίαν οἱ μαστόροι στὸ
 χωριό σου;
 Ἐχουν λίγη στὸ δρόμο, οἱ ἄλλοι
 κάθονται.
 Ἐγὼ φκειάνω ἕνα σπίτι στὰ Γιάν-
 νενα.
 Τὸ φκειάνετε πολλοὶ μαστόροι;
 Τρεῖς ἄνδρες καὶ δύο παιδιὰ.

Ποῦ ξισέρ'ς;

Ξισέρον στοῦ μπάγγου νὰ μὲ πρα-
βίς' τ' ἀρίδια, θὰ τοὺν κρανιά-
σου κι θὰ καψαλίσου γιὰ τ'
ράπου.

Τί ντινιάτ'κου φουράτι;

Οὐγδοῆντα θαλοῦτις τ'ντένα.

Τί μανευτι;

Μανευοῦμα μανό, μίχου, κούκκ'ς, νι-
ρουπούλια κι τς πρισσότιρις
ντένις πρασνάδια κι φουσκο-
κοίλια.

Φουράτι ὄρατον μπαρό;

Φουράμι πολὺ ὄρατον κι γιαιτὸ
τ' πραβίζουμι ὄρατον στήσου.

"Αμα σταμεῦοῦμι ἀπ' τ' ράπου μας,
ἀράζ' θόδου, τροχὸ καὶ μαυρο-
ζούμ'

Πότε θὰ καψαλίσοῦμι γιὰ τοῦ
σέλου;

"Αμα σταμέψοῦμι, θὰ καψαλίσοῦμι
δίχους ἄλλου, γιαιτὶ τώρα ἡ
ντένα μίκρινι κι' ὄλου ταμπα-
κίζ'. Θὰ ξισυρθῶ στοῦν σέλου νὰ
πραβίσου τὰ μαυρούδια μ'.

Ποῦ πᾶς;

Πηγαίνω στοῦ γύφτο νὰ μοῦ φκειάση
τὰ σφυριά, θὰ τὸν πληρώσω καὶ
θὰ φύγω διὰ τὴν ἐργασίαν.

Τί ἡμερομίσθιον παίρνετε;

Ὀγδοῆντα δραχμὰς τὴν ἡμέραν.

Τί τρώτε;

Τρώμε ψωμί, κρέας, κουκκιά, ψάρια
καὶ τὲς περισσότερες ἡμέρες λά-
χανα καὶ φασόλια.

"Ἐχετε καλὸν ἀφεντικό;

"Ἐχομε πολὺ καλὸν καὶ γιαιτὸ τοῦ
φκειάνομε καλὸν τοῖχο.

"Αμα παύομεν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν μᾶς
φέρει ῥακί, κρασί καὶ καφέ.

Πότε θὰ φύγομεν γιὰ τὸ χωριό;

"Αμα τελειώσομεν, νὰ φύγομεν δι-
χως ἄλλο, γιαιτὶ τώρα μικραίνει
ἡ ἡμέρα καὶ ὄλο βρέχει. Θὰ πάω
στοῦ χωριὸ νὰ φκειάσω τὰ χωρά-
φια μου.